

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΣΧΟΛΕΙΟ

Λειτουργία και ποιότητα της εκπαίδευσης

Πρόσβαση στην εκπαίδευση:

Προαγωγή αλλοδαπών μαθητών
χωρίς πλήρη δικαιολογητικά

Σχολική ζωή

Θέματα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΕΑΕ)

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Καταβολή σχολικού επιδόματος

Καταβολή φοιτητικού επιδόματος

Υποτροφία ΙΚΥ

Ο Συνήγορος εξακολούθησε να δέχεται και κατά το 2015 καταγγελίες με αντικείμενο σοβαρές δυσλειτουργίες στον χώρο της σχολικής εκπαίδευσης, που ανάγονται κυρίως στην έλλειψη εκπαιδευτικών, την υπολειτουργία ολοήμερων τμημάτων νηπιαγωγείων και δημοτικών σχολείων και κωλύματα στην προαγωγή αλλοδαπών μαθητών με ελλιπή δικαιολογητικά. Παράλληλα, οι αναφορές που έθεταν ζητήματα ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού στον τομέα της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ανέδειξαν αφενός την ανάγκη συνεργασίας επαγγελματιών ψυχικής υγείας με τις σχολικές μονάδες σε μια πιο μόνιμη βάση, αφετέρου την ανάγκη ανάπτυξης κλίματος συνεργασίας μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών. Για τον ιδιαίτερα ευαίσθητο τομέα της Ειδικής Αγωγής, ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι χρήζει άμεσης ενίσχυσης με προσωπικό, αλλά και τακτικής συνεργασίας με διαγνωστικές και υποστηρικτικές δομές, ώστε να επιτυγχάνεται ο στόχος της ομαλής ένταξης και της εκπαιδευτικής υποστήριξης των παιδιών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ο Συνήγορος εξακολουθεί να αντιμετωπίζει προβλήματα που ανάγονται κυρίως στην πλημμελή ερμηνεία, εκ μέρους της Διοίκησης, νομοθετικών διατάξεων αλλά και στην ανεπαρκή στελέχωση ιδρυμάτων της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής βαθμίδας. Τέλος, η χορήγηση οικονομικών ενισχύσεων που συνδέονται με την εκπαίδευση φαίνεται να προσκρούει σε τεχνικές και γραφειοκρατικές δυσκολίες, γεγονός που καταλήγει να ακυρώνει στην πράξη τον πραγματικό σκοπό της ενίσχυσης των οικογενειών με χαμηλά εισοδήματα.

ΣΧΟΛΕΙΟ

Λειτουργία και ποιότητα της εκπαίδευσης

Με την έναρξη του σχολικού έτους 2015-2016, ο Συνήγορος για μία ακόμη φορά δέχτηκε αναφορές γονέων για προβλήματα στη λειτουργία σχολικών μονάδων, ιδίως της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα προβλήματα εστιάζονται κυρίως στη μη λειτουργία ολοήμερων τμημάτων δημοτικών σχολείων και νηπιαγωγείων, στην έλλειψη δασκάλων και εκπαιδευτικών ειδικοτήτων ακόμα και στο κανονικό πρόγραμμα και στην έλλειψη δασκάλων σε σχολεία απομακρυσμένων περιοχών (π.χ. Κυκλάδες). Επιπλέον, οι γονείς διαμαρτύρονται για την απουσία υποστηρικτικών υπηρεσιών, ιδίως δε για την προβληματική λειτουργία της σίτισης των παιδιών στα ολοήμερα σχολεία, λόγω έλλειψης τραπεζοκόμου σε αρκετά από αυτά (ενδεικτικές υποθέσεις 205131, 205697, 205953/2015).

Δυστυχώς, τα παραπάνω προβληματικά πεδία αποτελούν πλέον πάγια θεματική των αναφορών που δέχεται ο Συνήγορος με την έναρξη κάθε σχολικού έτους. Κατά συνέπεια, διαπιστώνεται ότι η καθυστέρηση έναρξης του σχολικού έτους – η οποία είναι ιδιαίτερα αισθητή όσον αφορά τις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης – και η ανεπάρκεια ή η ετεροχρονισμένη τοποθέτηση αναπληρωτών εκπαιδευτικών τόσο στη γενική όσο και στην ειδική εκπαίδευση πλήττουν σοβαρά

την υλοποίηση του δικαιώματος στην εκπαίδευση σημαντικού αριθμού παιδιών.

Περαιτέρω, τα προβλήματα αυτά συνεπάγονται επιπρόσθετη επιβάρυνση των οικογενειών των ενδιαφερόμενων μαθητών, καθώς παρεμποδίζονται οι εργασιακές υποχρεώσεις των γονέων, λόγω της ανάγκης φύλαξης των παιδιών σε ώρες που αυτά θα έπρεπε να βρίσκονται στο σχολείο, ή επιβαρύνεται οικονομικά η οικογένεια λόγω της ανάθεσης της φύλαξης των παιδιών σε άλλα πρόσωπα επί πληρωμή, με όλες τις δυσκολίες που αυτό μπορεί να συνεπάγεται.

Πρόσβαση στην εκπαίδευση: Προαγωγή αλλοδαπών μαθητών χωρίς πλήρη δικαιολογητικά

Ο Συνήγορος δέχτηκε αναφορά από μητέρα αφρικανικής καταγωγής, τα παιδιά της οποίας διέκοψαν τη φοίτησή τους στο ελληνικό σχολείο λόγω οικογενειακής μετακίνησης στη Νορβηγία, όπου και συνέχισαν τη φοίτησή τους. Μετά την επιστροφή τους στην Ελλάδα άρχισαν να παρακολουθούν το γυμνάσιο, όταν όμως βρέθηκαν προ των προαγωγικών εξετάσεων διαπιστώθηκε ότι είχαν το καθεστώς παρατηρητή, χωρίς να έχει ολοκληρωθεί η εγγραφή τους, επειδή η βεβαίωση του νορβηγικού σχολείου με τη σφραγίδα της Χάγης είχε προσκομιστεί ως προστατευμένο ηλεκτρονικό έγγραφο και όχι στο πρωτότυπο. Ο Συνήγορος ήρθε σε επικοινωνία με το νορβηγικό σχολείο, ώστε να σταλεί το πρωτότυπο έγγραφο, το οποίο εκ παραδρομής είχε παραμείνει εκεί. Παράλληλα, απευθύνθηκε στις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας, επισημαίνοντας ότι, βάσει της νομοθεσίας, η εγγραφή των μαθητών μπορεί να γίνει με ελλιπή δικαιολογητικά. Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου, τα παιδιά συμμετείχαν τελικά στις επαναληπτικές εξετάσεις του Σεπτεμβρίου και η εγγραφή τους παρέμεινε εκκρεμής μέχρι να υπάρξει νέα βεβαίωση από τη Νορβηγία με τη σφραγίδα της Χάγης, με την οποία να διευκρινίζεται η αποφοίτησή τους από το νορβηγικό σχολείο και η προαγωγή τους στην επόμενη τάξη. Ο Συνήγορος έλαβε τη βεβαίωση αυτή και τη διαβίβασε προς τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας. Κατόπιν τούτου η εγγραφή των παιδιών ολοκληρώθηκε και η φοίτησή τους γίνεται κανονικά στην εκπαιδευτική βαθμίδα που έχουν καταταγεί. Η υπόθεση αναδεικνύει το πρόβλημα προαγωγής των παιδιών με ελλιπή δικαιολογητικά, για το οποίο ο Συνήγορος είχε ήδη απευθύνει πόρισμα στο Υπουργείο Παιδείας το 2013, χωρίς ωστόσο να λάβει ποτέ απόκριση (υπόθεση 202867/2015) .

Σχολική ζωή

Ζητήματα ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού

Ο Συνήγορος έχει δεχτεί αξιοσημείωτο αριθμό αναφορών με θέμα τη βία μεταξύ συνομηλίκων στον χώρο του σχολείου. Ειδικότερα, εντός του 2015 διερεύνησε περίπου 40 υποθέσεις που αφορούσαν περιστατικά ενδοσχολικής βίας / εκφοβισμού στην

πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση . Σε αρκετές περιπτώσεις, ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι η σχολική κοινότητα είχε ήδη προβεί σε ενέργειες διερεύνησης και αντιμετώπισης του προβλήματος σε συνεργασία με τους αρμόδιους Σχολικούς Συμβούλους, τις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και τους γονείς των εμπλεκόμενων μαθητών. Σε κάποιες όμως από αυτές, η ενεργοποίηση του σχολείου δεν ήταν άμεση, με αποτέλεσμα την κλιμάκωση, κατά το μεσοδιάστημα, τόσο της βίας μεταξύ των μαθητών όσο και του άγχους των γονέων, αλλά και της δυσπιστίας των τελευταίων για την ικανότητα του σχολείου να διαχειριστεί το πρόβλημα. Αποτέλεσμα αυτών ήταν η αμοιβαία απόδοση ευθυνών, δυσκολίες συνεργασίας και, συνακόλουθα, μεγαλύτερες δυσκολίες στην αποκατάσταση των σχέσεων μεταξύ των παιδιών αλλά και των γονέων με τους εκπαιδευτικούς. Η απουσία ψυχολόγων ή κοινωνικών λειτουργών στα σχολεία και εν γένει επαγγελματιών ψυχικής υγείας στην κοινότητα, εξειδικευμένων στα θέματα αυτά και με δυνατότητα άμεσης συνεργασίας με τα σχολεία, επιτείνει τα παραπάνω προβλήματα και περιορίζει τις δυνατότητες αποτελεσματικής διαχείρισης, ιδίως περιπτώσεων έντονης επιθετικότητας, ή άλλων σοβαρών προβλημάτων που χρήζουν ειδικής θεραπευτικής παρέμβασης (διάγνωσης και ψυχοθεραπείας).

Σε πολλές από τις περιπτώσεις που εξέτασε, ο Συνήγορος πρόεβη σε συστάσεις, ενώ στο ένα τρίτο περίπου αυτών έκρινε σκόπιμο να παρακολουθήσει την εξέλιξη και κατά τη νέα σχολική χρονιά. Στο πλαίσιο της συνεργασίας του με τα σχολεία γενικότερα, ο Συνήγορος συνηγορεί (βλ. «Νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις») την έγκαιρη κινητοποίηση για την αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων προτού παγιωθούν αρνητικές σχέσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων, την ενημέρωση γονέων και μαθητών για τους τρόπους αντιμετώπισης περιστατικών βίας ή εκφοβισμού μόλις αυτά γίνουν αντιληπτά και, βεβαίως, την εφαρμογή προληπτικών δράσεων ή προγραμμάτων για τη βελτίωση του κλίματος στο σχολείο και την αποτροπή, συνολικά, της ανάπτυξης αρνητικών συμπεριφορών ή σχέσεων μεταξύ των μαθητών (ενδεικτικές υποθέσεις 192726, 194857/2014, 199006, 199914, 202617/2015) .

Μαθήτρια με σοβαρό πρόβλημα υγείας

Μαθήτρια Λυκείου, που διαγνώστηκε με σοβαρή ασθένεια, υπεβλήθη σε επέμβαση και στη συνέχεια σε θεραπεία, η οποία συνέπεσε με την περίοδο των εξετάσεων. Οι γονείς της απευθύνθηκαν στον Συνήγορο διαμαρτυρόμενοι για την πλημμελή αντιμετώπιση του προβλήματος από τους εκπαιδευτικούς του σχολείου, γεγονός το οποίο υποστήριξαν ότι επέδρασε αρνητικά τόσο στη βαθμολογία όσο και στην ψυχολογική κατάσταση της μαθήτριας. Με το νέο σχολικό έτος, η εμπιστοσύνη και η επικοινωνία της ίδιας και των γονέων με το σχολείο είχαν διαταραχθεί σοβαρά, καθώς οι γονείς θεωρούσαν ότι η ανήλικη δεν αντιμετωπιζόταν με την απαιτούμενη επιείκεια και ευαισθησία, ενώ οι εκπαιδευτικοί ισχυρίζονταν ότι το σχολείο δεν είχε ενημερωθεί πλήρως για την κατάσταση της υγείας της και ότι δεχόταν επιθετικότητα εκ μέρους της οικογένειας. Ο Συνήγορος, κατόπιν συζήτησης με την ανήλικη και τους γονείς της, επισκέ-

φθηκε το σχολείο προκειμένου τα παραπάνω να συζητηθούν με τη Διεύθυνση. Μεταξύ των προτάσεων του ήταν να ενημερωθούν οι εκπαιδευτικοί της τάξης για το πρόβλημα υγείας της μαθήτριας και να διασυνδεθεί το σχολείο, αλλά και η μαθήτρια και οι γονείς, με υπηρεσία ψυχικής υγείας, με στόχο την ολοκληρωμένη υποστήριξή της, την αποκατάσταση εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο πλευρών και την καλύτερη δυνατή διαχείριση του θέματος εφεξής. Οι συστάσεις του Συνηγόρου δεν πρόλαβαν να τεθούν σε εφαρμογή, καθώς η μαθήτρια άλλαξε σχολείο (υπόθεση 204375/2015).

Πρόσβαση μελών Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων σε προσωπικά στοιχεία μαθητών

Διευθυντές σχολείων και εκπρόσωποι Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων απευθύνθηκαν στον Συνήγορο ζητώντας διευκρινίσεις για την υποχρέωση ή μη του σχολείου να παρέχει σε μέλη του εκάστοτε Συλλόγου προσωπικά στοιχεία των μαθητών (διεύθυνση και τηλέφωνο), προκειμένου να διευκολύνεται η επικοινωνία του Συλλόγου με τους γονείς. Λαμβάνοντας υπόψη τον Ν. 2472/1997 περί Προσωπικών Δεδομένων, τον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και σχετικών αποφάσεων της ΑΠΔΠΧ, ο Συνήγορος διευκρίνισε στους αναφερόμενους ότι υπεύθυνος επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων είναι η Διεύθυνση του σχολείου, η οποία δύναται, αλλά δεν υποχρεούται, να χορηγήσει τα στοιχεία αυτά στον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων, χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεση των υποκειμένων. Πρότεινε δε έναν εναλλακτικό τρόπο συλλογής των στοιχείων απευθείας από τους γονείς με τη διανομή σχετικής φόρμας, την οποία θα μπορούσε, προς διευκόλυνση, να αναλάβει ο διδάσκων κάθε τμήματος (υποθέσεις 198614, 198962, 200140, 201113/2015).

Θέματα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΕΑΕ)

Ελλείψεις στην εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (αναπηρία/εεα)

Όπως και κατά τα προηγούμενα έτη, έτσι και κατά τη διάρκεια του 2015, ο Συνήγορος δέχτηκε μεγάλο αριθμό αναφορών, από τη διερεύνηση των οποίων διαπίστωσε ελλιπή εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας για την εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία/εεα, ιδίως όσον αφορά:

- την ένταξη, φοίτηση και εκπαιδευτική υποστήριξή τους στο γενικό σχολείο
- τη στελέχωση και λειτουργία των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ), και
- τη στελέχωση και λειτουργία των Κέντρων Διάγνωσης, Διαφοροδιάγνωσης και Υποστήριξης (ΚΕΔΔΥ).

Ο Συνήγορος, έχοντας επανειλημμένως διατυπώσει στο παρελθόν διαπιστώσεις και προτάσεις επί του θέματος σε σειρά εγγράφων προς τη Διοίκηση και το αρμόδιο Υπουργείο, απηύθυνε στον Υπουργό Παιδείας πόρισμα με θέμα «Πρόβλημα στην υλοποίηση του δικαιώματος στην εκπαίδευση

των παιδιών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες», υπογραμμίζοντας, πρωτίστως, τη χρόνια και σοβαρή υποχρηματοδότηση της ΕΑΕ και, συνακόλουθα, την ανεπάρκεια των διατιθέμενων πόρων για την κάλυψη διαπιστωμένων εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών με αναπηρία/εσα και τη διακριτική μεταχείριση των τελευταίων έναντι του λοιπού μαθητικού πληθυσμού .

Ειδικότερα, ο Συνήγορος επισήμανε προβλήματα που απορρέουν από το γεγονός ότι η ΕΑΕ, σε αντίθεση με τη γενική αγωγή, βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε προσωρινό εκπαιδευτικό προσωπικό, δεδομένου ότι δεν συστήνονται επαρκείς οργανικές θέσεις, ούτε πληρούνται οι υφιστάμενες με διορισμό μόνιμου προσωπικού στις ΣΜΕΑΕ. Επιπλέον, υπογράμμισε ότι, μακροχρόνια και σε πάγια βάση, οι διατιθέμενες πιστώσεις για τη στελέχωση των ΣΜΕΑΕ ή την υποστήριξη μαθητών με αναπηρία/εσα στο γενικό σχολείο είναι εξαιρετικά ανεπαρκείς για την κάλυψη των αναγκών του ενδιαφερόμενου μαθητικού πληθυσμού, μολονότι οι ανάγκες αυτές είναι, ως επί το πλείστον, γνωστές εκ των προτέρων και, συνεπώς, ο κατάλληλος προγραμματισμός είναι δυνατός.

Σοβαρό επιπρόσθετο πρόβλημα που διαπιστώνει ο Συνήγορος αποτελεί η υπαγωγή, κατά τα τελευταία έτη, του συνόλου σχεδόν των προσλήψεων για την ΕΑΕ σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα ΕΣΠΑ, και αφαίρεση της σχετικής πρόβλεψης από τον τακτικό προϋπολογισμό του υπουργείου. Μεταξύ άλλων, οι χρονοβόρες διοικητικές διαδικασίες που αφορούν τα προγράμματα ΕΣΠΑ επιτείνουν τις –ήδη από χρόνια παρατηρούμενες– καθυστερήσεις στην πραγματοποίηση προσλήψεων αναπληρωτών, με συνέπεια την ετεροχρονισμένη έναρξη του σχολικού έτους στις ΣΜΕΑΕ, αλλά και τη φοίτηση μαθητών σε γενικά σχολεία ήδη από την έναρξη και συχνά για σημαντικό μέρος του σχολικού έτους χωρίς την αναγκαία ειδική εκπαιδευτική υποστήριξη. Αντίστοιχα προβλήματα στη στελέχωση των ΚΕΔΔΥ έχουν ως συνέπεια σοβαρές δυσλειτουργίες, έως και αδυναμία αρκετών από αυτά να επιτελέσουν το έργο τους σε όλο το εύρος των προβλεπόμενων αρμοδιοτήτων τους. Ο Συνήγορος συμπεραίνει ότι τα διαπιστωθέντα προβλήματα έχουν ως συνέπεια την παραβίαση, σε πάγια βάση, του δικαιώματος στην εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία/εσα και συνιστούν διάκριση σε βάρος τους στη βάση της αναπηρίας, και γι' αυτό, προτείνει στην Πολιτεία τη λήψη μέτρων και τον αναγκαίο προγραμματισμό για την ουσιαστική αντιμετώπισή τους (βλ. «Καταπολέμηση των διακρίσεων»).

Ένταξη μαθητών με αναπηρία/εσα στο γενικό σχολείο

Ο Συνήγορος έχει δεχτεί αρκετές αναφορές που θίγουν προβλήματα ένταξης και φοίτησης μαθητών με αναπηρία/εσα –ιδίως με Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές (ΔΑΔ)– στο γενικό σχολείο. Τα προβλήματα αυτά συχνά συνδέονται με διαφωνίες ή ρήξη της συνεργασίας της οικογένειας με το σχολείο ή/και τις αρμόδιες διαγνωστικές ή υποστηρικτικές υπηρεσίες, ενώ πολ-

λές φορές συνοδεύονται και επιτείνονται από την καθυστέρηση ή αδυναμία παροχής στους μαθητές της προβλεπόμενης ειδικής εκπαιδευτικής υποστήριξης από το αρμόδιο υπουργείο. Η παρέμβαση του Συνηγόρου, στις περιπτώσεις αυτές, απευθύνεται τόσο προς τις αρμόδιες Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας ή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, εφόσον υφίστανται διαφωνίες, παρατυπίες ή άλλα προβλήματα διοικητικού χαρακτήρα, όσο και προς τους φορείς που είναι αρμόδιοι για την εκπαιδευτική ένταξη και την παιδαγωγική ή ψυχολογική υποστήριξη των ενδιαφερόμενων μαθητών (σχολείο, ΚΕΔΔΥ, Σχολικός Σύμβουλος, συμβουλευτικές ή παιδοψυχιατρικές υπηρεσίες).

Σε περίπτωση μαθητή με ΔΑΔ, του οποίου έγινε εγγραφή στην Α' τάξη γενικού σχολείου, το αρμόδιο ΚΕΔΔΥ, στη συνέχεια, εισηγήθηκε φοίτηση σε ειδικό σχολείο. Οι γονείς, επικαλούμενοι την αντίθετη άποψη των ειδικών που παρακολουθούσαν το παιδί ιδιωτικά και αμφισβητώντας έντονα την επάρκεια και εξειδίκευση των εμπλεκόμενων επαγγελματιών, αρνήθηκαν να συμμορφωθούν με την εισήγηση του ΚΕΔΔΥ ή να δεχτούν την αξιολόγηση του παιδιού από την αρμόδια Δευτεροβάθμια Ειδική Διαγνωστική Επιτροπή Αξιολόγησης (ΔΕΔΕΑ). Έχοντας έρθει σε ρήξη με δύο σχολεία, με το ΚΕΔΔΥ και με τη Σχολική Σύμβουλο ΕΑΕ, και έχοντας ζητήσει τη διενέργεια πειθαρχικών ελέγχων για σειρά προβλημάτων, οι γονείς ζήτησαν την παρέμβαση του Συνηγόρου προκειμένου να επιτραπεί στη μητέρα να παρευρίσκεται στην τάξη ως συνοδός ώστε να συνεχιστεί η σχολική φοίτηση του παιδιού, η οποία είχε διακοπεί έπειτα από την απόλυση (από τη μητέρα) ιδιώτη συνοδού, αλλά και για να του χορηγηθεί παράλληλη στήριξη. Ο Συνήγορος καταρχήν κατέστησε σαφές στους γονείς ότι, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας, η παρουσία της μητέρας στη σχολική τάξη δεν μπορεί να επιβληθεί εφόσον το σχολείο διαφωνεί, καθώς και ότι η σχετική εισήγηση του ΚΕΔΔΥ αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την παροχή παράλληλης στήριξης. Στη συνέχεια, έπειτα από επικοινωνία με την αρμόδια Διεύθυνση ΠΕ και τους Σχολικούς Συμβούλους, πρότεινε τη διοργάνωση συνάντησης για να συζητηθεί το πρόβλημα με συμμετοχή και παιδοψυχιάτρου που συνεργαζόταν με την οικογένεια. Κατά τη συνάντηση αυτή, συμφωνήθηκε η μετεγγραφή του μαθητή για το σχολικό έτος 2015-2016 σε άλλο γενικό σχολείο, όπως είχε ζητήσει η οικογένεια, με υποστήριξη από ιδιώτη συνοδό, κατόπιν δέσμευσης όλων των πλευρών για συνεχιζόμενη συνεργασία του Σχολικού Συμβούλου και του Συνηγόρου με το νέο σχολείο φοίτησης του μαθητή και την οικογένεια, για την αποτροπή εμφάνισης τυχόν νέων προβλημάτων (υπόθεση 200891/2015).

Σε περίπτωση μαθητή με ΔΑΔ και έντονα διαταρακτική συμπεριφορά, η οποία είχε επιδεινωθεί και λόγω της καθυστέρησης παροχής παράλληλης στήριξης, οι γονείς ζήτησαν την παρέμβαση του Συνηγόρου, κατόπιν διαφωνιών και ρήξης με το σχολείο και το αρμόδιο ΚΕΔΔΥ, σχετικά με την εκπαιδευτική αντιμετώπιση του μαθητή. Ο Συνήγορος, αφού επικοινωνήσει με τη Διεύθυνση του σχολείου, την αρμόδια Σχολική Σύμβουλο ΕΑΕ και εκπροσώπους του ΚΕΔΔΥ, που είχαν συνεργαστεί με την οικογένεια, πρότεινε τη διοργάνωση συνάντησης ώστε να συζητηθούν από κοινού με τους γονείς τα αναφερόμενα

προβλήματα. Κατά τη συνάντηση αυτή, εξηγήθηκαν αναλυτικά στους γονείς το ωρολόγιο πρόγραμμα και το προτεινόμενο από το ΚΕΔΔΥ Εξατομικευμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα του μαθητή, συζητήθηκαν οι ανησυχίες και ενστάσεις τους, και υπογραμμίστηκε η αναγκαιότητα συνεργασίας της οικογένειας με το σχολείο και το ΚΕΔΔΥ για την ολοκληρωμένη υποστήριξη του. Σε συνέχεια των παρεμβάσεων αυτών, επτεύχθη σταδιακά βελτίωση και, ουσιαστικά, εξομάλυνση της κατάστασης (υπόθεση 194220/2014).

Επίσης, ο Συνήγορος δέχτηκε αναφορά με θέμα την απόρριψη αιτήματος γονέα για φοίτηση παιδιού με ΔΑΔ στο νηπιαγωγείο, με την αιτιολογία ότι βάσει της ηλικίας του θα έπρεπε να φοιτήσει στην Α΄ Δημοτικού. Μολονότι ο μαθητής βρισκόταν εντός του ηλικιακού ορίου για φοίτηση στο νηπιαγωγείο βάσει του ΠΔ 200/1998, οι αρμόδιες υπηρεσίες της εκπαίδευσης υποστήριζαν ότι δεν ήταν δυνατή η πρώτη εγγραφή αλλά μόνον η παράταση φοίτησης σε αυτό, καθώς οι γονείς κατά το προηγούμενο έτος είχαν επιλέξει την παρακολούθηση θεραπευτικού/εκπαιδευτικού προγράμματος ημέρας αντί νηπιαγωγείου (υπόθεση 203486/2015). Δεδομένου ότι οι εκπαιδευτικές και παιδαγωγικές ανάγκες του παιδιού αδιαμφισβήτητα υπαγόρευαν τη φοίτησή του στο νηπιαγωγείο και όχι στην Α΄ Δημοτικού,

ο Συνήγορος απευθύνθηκε στην αρμόδια Διεύθυνση ΠΕ, επισημαίνοντας ότι η κατ' εξαίρεση αρχική εγγραφή του μαθητή στο νηπιαγωγείο δεν έρχεται σε αντίθεση με τον νόμο, υπαγορεύεται από το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, το οποίο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη πρωτίστως σε όλες τις αποφάσεις της Διοίκησης, καθώς και ότι η σχετική απόφαση εμπίπτει στη διακριτική ευχέρεια του αρμόδιου Διευθυντή Εκπαίδευσης. Η Διοίκηση αποδέχτηκε τις προτάσεις της Αρχής και ο μαθητής έγινε δεκτός για φοίτηση στο νηπιαγωγείο.

Για όλα τα παραπάνω, ο Συνήγορος έχει διατυπώσει σειρά νομοθετικών προτάσεων (βλ. «Νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις»).

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Στο πεδίο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ο Συνήγορος συνεχίζει να διαπιστώνει κατά το 2015 την παρουσία προβλημάτων που πηγάζουν είτε από τη συστατική ερμηνεία εκ μέρους της Διοίκησης νομοθετικών διατάξεων είτε από την έλλειψη ρητών νομοθετικών προβλέψεων που να ρυθμίζουν συγκεκριμένες καταστάσεις (π.χ. την αντιμετώπιση φοιτητών που αδυνατούν να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους λόγω σοβαρών προβλημάτων υγείας). Παράλληλα, με επίκληση λόγων υποστελέχωσης ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τελειόφοιτοι αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο απώλειας δικαιωμάτων τους, που ανάγονται στην ίδια την ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής τους πορείας (π.χ. ολοκλήρωση ή συνέχιση σπουδών). Αξιοσημείωτες καθυστερήσεις διαπιστώνονται και στην ολοκλήρωση διαδικασιών τοποθέτησης διδακτικού προσωπικού.

Πρώην μεταπτυχιακός φοιτητής του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ) προσέφυγε στον Συνήγορο λόγω απόρριψης του υποβληθέντος αιτήματός του για επιστροφή των καταβληθέντων εκ μέρους του διδασκτρών, καθώς η πραγματοποίηση των σπουδών του προσέκρουε σε αποδεδειγμένα, μέσω πιστοποιητικών νοσηλείας και ιατρικών γνωματεύσεων, σοβαρά προβλήματα υγείας. Ο Συνήγορος απευθύνθηκε στον Πρόεδρο του ΕΑΠ και επισήμανε ότι, εφόσον καθίσταται αδύνατη η συνέχιση των σπουδών φοιτητών, οι οποίοι αποδεδειγμένα παρουσιάζουν κάποιο σοβαρό πρόβλημα υγείας, τα καταβληθέντα εκ μέρους δίδακτρα πρέπει να επιστρέφονται. Το ΕΑΠ, μολονότι αρχικά δεσμεύτηκε να υιοθετήσει την παραπάνω πρόταση, δεν τήρησε τη δέσμευσή του και ο Συνήγορος επανήλθε εκ νέου στο ζήτημα, κατόπιν υποβολής νέας αναφοράς από τον φοιτητή. Η ανταπόκριση του εκπαιδευτικού ιδρύματος αναμένεται (υποθέσεις 196621/2014, 204904/2015) (βλ. «Νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις»).

Σε άλλη περίπτωση, ο Συνήγορος παρενέβη προκειμένου να οριστούν επιβλέπων καθηγητής και θέμα διπλωματικής εργασίας, για σημαντικό αριθμό τελειοφοίτων του Τμήματος Οπτομετρικής Οπτομετρίας του ΑΤΕΙ Πατρών. Το ΑΤΕΙ είχε επικαλεστεί λόγους συναπτόμενους με την ανεπαρκή στελέχωση του Τμήματος σε επιστημονικό προσωπικό. Ο Συνήγορος απευθύνθηκε στον Πρόεδρο του Τμήματος επισημαίνοντας ότι η ενδεχόμενη υποστελέχωση του Τμήματος δεν είναι δυνατόν να καταλήγει στην καθυστέρηση αποφοίτησης τελειόφοιτων και το πρόβλημα επιλύθηκε (υπόθεση 199868/2015).

Σε ανεπαρκή στελέχωση της οικείας Γραμματείας αποδόθηκε και η παράλειψη ορισμού ημερομηνίας ορκωμοσίας σε αποφοίτους του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΑΤΕΙ Ιονίων Νήσων, 2 και πλέον έτη μετά την αποφοίτησή τους, με άμεση συνέπεια τη μη χορήγηση πτυχίου και την αδυναμία τους να πραγματοποιήσουν μεταπτυχιακές σπουδές. Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου ορίστηκε, τελικά, ημερομηνία ορκωμοσίας (υποθέσεις 201451, 201466, 201472/2015).

Υποψήφια προς εκλογή σε θέση Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ) του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας (ΦΠΨ) του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων απευθύνθηκε στον Συνήγορο λόγω υπέρμετρης καθυστέρησης στην ολοκλήρωση της διαδικασίας εκλογής της. Ειδικότερα, σε συνέχεια υποβολής αίτησης θεραπείας εκ μέρους συνυποψήφιας της, ο σχετικός φάκελος είχε διαβιβαστεί στη νομική υπηρεσία του Πανεπιστημίου μετά την παρέλευση ενός έτους από την απόφαση της εκλογής και παρέμεινε σε αυτήν περί τους 10 μήνες. Μετά την έγγραφη παρέμβαση του Συνηγόρου η διαδικασία ολοκληρώθηκε (υπόθεση 197297/2015).

Μεγάλη, επίσης, καθυστέρηση σημειώθηκε και στη διαδικασία ένταξης επιτυχόντος υποψηφίου σε θέση διδακτικού προσωπικού της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης και, συγκεκριμένα, στην υπογραφή της σχετικής υπουργικής απόφασης, παρά την πάροδο χρονικού διαστήματος περίπου 30 μηνών από την ημερομηνία λήψης απόφασης εκ μέρους

του οικείου εκλεκτορικού σώματος. Η εν λόγω απόφαση του σώματος είχε εκδοθεί στο πλαίσιο συμμόρφωσης προς ακυρωτική απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Κατόπιν διαμεσολάβησης του Συνηγόρου, η σχετική υπουργική απόφαση υπογράφηκε δύο εβδομάδες αργότερα από τον νέο Υπουργό Παιδείας (υπόθεση 204795/2015).

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Καταβολή σχολικού επιδόματος

Ο Συνήγορος έλαβε αναφορές από οικογένειες χαμηλών εισοδημάτων με παιδιά στην υποχρεωτική εκπαίδευση, δικαιούχων της σχετικής εισοδηματικής ενίσχυσης του άρθρου 27 Ν. 3016/2002. Οι οικογένειες αυτές, με πραγματικό και τεκμαρτό ετήσιο εισόδημα κάτω των 3.000 ευρώ, δεν κατάφεραν να εισπράξουν την ετήσια οικονομική ενίσχυση των 300 ευρώ (σχολικό επίδομα), λόγω συμψηφισμού της με οφειλές των γονέων προς τη ΔΟΥ, ελλείψει ρητής πρόβλεψης περί ακατάσχετου, σε αντίθεση με άλλες ανάλογες ενισχύσεις και βοηθήματα που προβλέπονται για άλλες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.

Δεδομένου ότι στόχος της καταβολής του σχολικού επιδόματος είναι η προσέλκυση των παιδιών στο σχολείο και η αποτροπή της σχολικής διαρροής, η στέρησή του θέτει σε σαφή διακινδύνευση το δικαίωμα των ενδιαφερόμενων παιδιών στην εκπαίδευση, καθώς, χωρίς την εν λόγω εισοδηματική ενίσχυση, οι οικογένειές τους μπορεί να αδυνατούν να αντιμετωπίσουν ακόμη και τις στοιχειώδεις δαπάνες που απαιτεί η σχολική τους παρακολούθηση.

Κατά συνέπεια, ο Συνήγορος υποστήριξε ότι οι καταρχήν νομότυπες ενέργειες των οικονομικών υπηρεσιών θα κατέπιπταν ενώπιον κάθε αρμόδιου δικαστηρίου ως αντίθετες με το Σύνταγμα, που κατοχυρώνει τον σεβασμό στην αξία του ανθρώπου και την προστασία της αρχής της αναλογικότητας, η οποία παραβιάζεται όταν η κατάσχεση (ή ο συμψηφισμός) στερεί από τον οφειλέτη τη δυνατότητα εξασφάλισης στοιχειωδώς αξιοπρεπούς διαβίωσης. Για τον λόγο αυτό, και για την ανάλογη φορολογική αντιμετώπιση όλων των σχετικών επιδομάτων, ο Συνήγορος πρότεινε στα συναρμόδια Υπουργεία Οικονομικών και Παιδείας τη ρητή εξαίρεση του σχολικού επιδόματος από την κατάσχεση ή τον συμψηφισμό με οφειλές του δικαιούχου (υποθέσεις 192890/2014, 196901, 196999/2015, βλ. «Νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις»).

Καταβολή φοιτητικού επιδόματος

Προκειμένου να χορηγήσει φοιτητικό επίδομα σε φοιτήτρια με γονείς σε διάσταση, η αρμόδια ΥΔΕ απαίτησε να προσκομισθεί δικαστική απόφαση που να ορίζει ότι την κηδεμονία της φοιτήτριας πριν από την ενηλικίωσή της κατείχε η αιτούσα τη χορήγηση φοιτητικού επιδόματος μητέρα. Κατά το κρίσιμο χρονικό

διάστημα η εν λόγω φοιτήτρια συνικούσε με τη μητέρα της, την οποία και βαρύνει φορολογικά βάσει των διατάξεων της φορολογίας εισοδήματος. Ο Συνήγορος τόνισε στην αρμόδια υπηρεσία ότι οι σχετικές διατάξεις προβλέπουν τη χορήγηση του φοιτητικού επιδόματος στον γονέα τον οποίο βαρύνει φορολογικά ο φοιτητής, τον γονέα δηλαδή με τον οποίο συνικεύει, γεγονός που αποδεικνύεται από την υποβληθείσα δήλωση φορολογίας εισοδήματος. Το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο δεν θέτει κριτήρια αναγόμενα σε σχέσεις ρυθμιζόμενες από το οικογενειακό δίκαιο (ρυθμίσεις κηδεμονίας ή γονικής μέριμνας), πολλώ δε μάλλον δεν προβλέπει υποχρεωτική προσφυγή των γονέων σε δικαστική διαδικασία κανονισμού της γονικής μέριμνας. Ο Συνήγορος απευθύνθηκε εγγράφως για το θέμα στην αρμόδια ΥΔΕ και στο ΓΛΚ, των οποίων η ανταπόκριση αναμένεται (υπόθεση 200820/2015).

Υποτροφία ΙΚΥ

Φοιτήτρια του ΑΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας αντιμετώπισε πρόβλημα στη χορήγηση υποτροφίας από το ΙΚΥ για τις επιδόσεις της κατά το ακαδημαϊκό έτος ολοκλήρωσης των σπουδών της, με την αιτιολογία ότι δεν είχε εξεταστεί σε προαιρετικό μάθημα του συγκεκριμένου έτους (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2014*, σ. 86-87). Δεν λήφθηκε, όμως, υπόψη το γεγονός ότι η φοιτήτρια είχε ήδη ολοκληρώσει το σύνολο των υποχρεώσεων της στον απαιτούμενο για τη χορήγηση πτυχίου αριθμό μαθημάτων και είχε ήδη φροντίσει να εξεταστεί επιτυχώς σε όλα τα προαιρετικά μαθήματα από τα πρώτα εξάμηνα των σπουδών της. Ο Συνήγορος επισήμανε στο ΙΚΥ ότι η εφαρμογή εκ μέρους του των σχετικών διατάξεων ήταν εσφαλμένη, κατά τρόπο που έθιγε τους κατά τεκμήριο επιμελότερους φοιτητές, οι οποίοι, ήδη από το πρώτο έτος των σπουδών τους, είχαν ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις τους σε ό,τι αφορά τα προαιρετικά μαθήματα. Την άποψη του Συνηγόρου υιοθέτησε, τελικά, ο νομικός σύμβουλος του ΑΤΕΙ και το ποσό της υποτροφίας καταβλήθηκε από το ΙΚΥ (υπόθεση 189270/2014).

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr

Το σύμβολο [🔗] μέσα στο κείμενο παραπέμπει σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2015) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.